

4. Дімаров А. Прожити й розповісти. Харків: Фоліо, 2022. 766 с.
5. Єрмоленко С.Я. Спільне і відмінне в комунікативній структурі мемуарних текстів. *Лінгвістичні дослідження: Зб. наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди*. Харків: ХНПУ, 2004. Вип. 12. С. 120–125.
6. Жученко Д. І. Інтонаційні особливості вставлених конструкцій в залежності від їх синтаксичної структури. *Мовознавчі студії*. Київ, 1976. С. 85–90.
7. Марцин С. О. Функціонування безсполучникових складних речень у щоденникових записах О. Гончара. *Лінгвістичні дослідження: Зб. наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди*. Харків: ХНПУ, 2018. Випуск 48. С. 120–126.
8. Новікова О. О. Вставні та вставлені конструкції в сучасній українській мові: статус, функції. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Серія : Філологічні науки. 2019. Випуск XVIII. С. 162–177.
9. Турчак О. М. З історії вивчення вставлених конструкцій як синтаксичної категорії структурно-комунікативного рівня. *Вісн. Дніпропетр. ун-ту*. Серія: Мовознавство, 2011. Вип. 17. С. 160–166.

Мар'яна Марковська,
аспірантка кафедри української мови та славістики,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

АНТРОПОНІМНИЙ ПРОСТІР ПОВІСТІ ОЛІ РУСІНОЇ «АБРИКОСИ ЗАЦВІТАЮТЬ УНОЧІ»

Сучасні наукові дослідження акцентують увагу на літературно-художніх антропонімах, що інтегровані в ономастичний простір художнього тексту. Ці одиниці є носіями значного характеристичного потенціалу, котрий реалізується через багаточисельні аналогії, символізм та конотації, закладені автором. Онімні лексеми відіграють ключову роль у структурі художнього тексту. Власне ім'я персонажа, котре займає центральне місце у реалізації авторського задуму, є невід'ємним компонентом літературно-художнього тексту.

У сучасному мовознавстві спостерігається незначна кількість комплексних досліджень, присвячених потенційним можливостям

літературно-художніх антропонімів у прозових текстах сучасних авторів. З огляду на це, вивчення власних імен персонажів потребує посиленої уваги. Ґрунтовний аналіз літературно-художніх антропонімів у художніх творах відкриває перспективи для подальших узагальнень у сфері відповідної лінгвостилістичної проблематики. Дослідження функційно-стилістичних особливостей літературно-художніх антропонімів у творах сучасних письменників є однією з ключових проблем ономастики.

Дослідження проблем сучасної літературної знайшло своє відображення в численних дисертаційних роботах та наукових статтях таких науковців, як Е. Боєва, Н. Бербер, Т. Гриценко, Л. Зеленко, Л. Кричун, О. Лавер, Н. Лісняк, Г. Лукаш, М. Максимюк, Л. Масенко, М. Мельник, С. Панцьо, Л. Сколоздра, І. Скорук, А. Соколова, Г. Шотова-Ніколенко та інші.

На думку знаної української дослідниці Анастасії Вегеш, глибокий комплексний аналіз літературно-художньої антропонімії у творчості конкретного письменника є незамінним інструментом для виявлення унікальних стильових особливостей у творенні власних назв персонажів, оскільки такий підхід дає можливість окреслити як інтегральні, так і диференційні тенденції у розвитку літературно-художньої антропонімії, що формуються під впливом естетичних та інших екстралінгвальних факторів. [2; 4-5]. Однак, незважаючи на значний науковий потенціал, власні назви у творах багатьох сучасних авторів залишаються недостатньо вивченим явищем.

Вибір імені для персонажа є важливим етапом у процесі авторського іменотворення, оскільки від нього безпосередньо залежить сприйняття та ставлення читача до персонажа. У загальній канві будь-якого художнього твору антропоніми виконують низку різноманітних функцій, включаючи номінативну, локалізаційну, соціологічну, оцінну, характеристичну та ін. Кожна з цих функцій сприяє глибшому розкриттю образу персонажа та інтеграції його в художній світ твору.

У повісті О. Русіної «Абрикоси зацвітають уночі» антропоніми відіграють значну роль у розкритті характерів персонажів, їхніх взаємин та загальної атмосфери твору.

Головний персонаж повісті – одинадцятирічний хлопчик Устим, який мимоволі стає свідком того, як розгортаються події російсько-української війни на Сході України. Рідне містечко Устима розташоване неподалік окупованого ворогами Донецька. Незважаючи на юний вік, Устим відчуває зміни, які впливають на повсякденне життя його сім'ї, друзів та містечка загалом. Незважаючи на те, що антропонім використаний авторкою для назви дитини, зменшено-пестливих форм імені у творі не знаходимо. Так само відсутні двохкомпонентні (ім'я+прізвище) і трьохкомпонентні (прізвище+ім'я+по-батькові) лексичні утворення.

Деякі варіанти імен персонажів упродовж твору складають антропонімні ряди: Іванна – Іванка, Дарина – Дарка. Авторка вживає і короткі форми, утворені від повних імен: Олександра – *Саша*, Євгенія – *Женя*, Любов – *Люба*, Антоніна – *Тоня*. Такі імена є типовими для української антропосистеми, як і їх варіанти.

Окрім імен, авторка у творі також використовує позивні. Позивні військовослужбовців у художньому творі відіграють надзвичайно важливу роль. Їх використання дозволяє автору глибоко розкрити характери персонажів, створити особливу атмосферу та підкреслити тематику твору, посилюючи його емоційний вплив. Перш за все, позивний виконує функцію ідентифікації та часто слугує засобом характеристики персонажа. Зазвичай, позивні відображають ключові риси особистості військовослужбовця, наприклад, риси характеру, професійні навички, особливості зовнішності. Це дає читачеві змогу швидко сформувати уявлення про героя.

У повісті «Абрикоси зацвітають уночі» знаходимо такі позивні: *Майстер*, *Сем*, *Бібліотекар*, *Клим*. У тексті можемо знайти пояснення щодо мотивації творення деяких з цих назв: «...старшого чоловіка з Києва на прізвиська Бібліотекар, який у вільний час і справді щось читав...». Деякі позивні мають яскраво виражену характеристичну функцію. Наприклад, позивний *Майстер* вказуючи на високий рівень професіоналізму і досвідченість. Тут також можемо знайти конотативну функцію, оскільки носій цієї назви у творі часто використовує творчий підхід до вирішення проблем: «А може... - вигукнув він раптом, - це просто так працює моя уява, бо я...бо

це я насправді вигадую про тебе казку? Тоді я не з'їхав з глузду, я просто так бачу світ!» [3; 39]; «- Це треба записати! – крикнув Майстер і побіг по нотатник і ручку.» Однак також трапляються позивні, значення яких з контексті твору встановити неможливо – «... мовчазного високого Кліма з кучерявим волоссям – Ел так і не зрозумів, чи це його справжнє ім'я, чи позивний» [3; 38].

Антропоніми в повісті «Абрикоси зацвітають уночі» Олі Русіної слід розглядати як важливий елемент художньої структури. Вони слугують ключовим інструментом авторської інтенції, сприяючи формуванню характерологічних рис персонажів, акцентуванню ідейно-тематичного змісту, створенню художньої атмосфери та моделюванню читацького сприйняття.

Багатоаспектність функцій антропонімів виходить за межі їхньої базової номінативної ролі. Вони набувають естетичної, стилістичної, символічної та психологічної значущості, активно вплітаючись у зміст твору. Крім того, оніми є ефективним засобом диференціації та характеристики, надаючи інформацію про соціальний статус, вік, просторову локалізацію та часовий контекст зображуваного.

Список використаної літератури

1. Бучко, Д. Г. Словник української ономастичної термінології. Ранок-НТ. 2012. 255 с.
2. Вегеш Анастасія. Проблеми української літературно-художньої антропоніміки. Методичний посібник для студентів 5–6 курсів філологічного факультету. Ужгород. 2021. 67 с.
3. Русіна Оля. Абрикоси зацвітають уночі. Львів: Видавництво Старого Лева, 2023. 144 с.